

Analyse | kraka

22. november 2024

Statsstøtte til landbruget i den grønne trepartsaftale

Af *Andreas Lund Jørgensen*

I 2022 – længe inden indgåelsen af den grønne trepartsaftale - modtog landbruget 11,9 mia. kr. i direkte og indirekte statsstøtte. Den grønne trepartsaftale kommer med yderligere støttekroner, til bl.a. pyrolyse, skovrejsning mv. I denne analyse skønner vi over de fremtidige udgifter til statsstøtte til landbruget.

Analysens hovedresultater:

- Landbruget modtog 11,9 mia. i statsstøtte i 2022.
- Vi skønner, at den grønne trepart vil forhøje den årlige statsstøtte til landbruget med 4,5 mia. i 2030.
- Det svarer til en stigning på 38 pct.

Kontakt

Seniorøkonom
Andreas Lund Jørgensen
Tlf. 5041 1237
E-mail alj@kraka.dk

1. Opgørelse af statsstøtte til landbruget i den grønne trepart

Historisk argument for statsstøtte er blevet svagere

Historisk har der været et stærkt argument for statsstøtte til fødevareproduktionen, med henblik på at forhindre fødevaremangel. I nyere tid er dette argument imidlertid blevet svagere, i takt med at fødevarerikigheden er blevet større, og en stor del af den danske landbrugsproduktion i dag eksporteres.

Statsstøtte gør klima- og miljøtiltag dyrere

Statsstøtte er en samfundsøkonomisk dyr måde at gennemføre de klima- og miljøtiltag, som samfundet ønsker af landbruget. Det skyldes til dels, at støtte er mindre omkostningseffektiv end afgifter til at drive en udvikling i en mere klima- og miljøvenlig retning, og dels, at støtte gør det mere attraktivt at dyrke jorden, hvormed alle tiltag, der kræver udtagning af landbrugsjord, bliver fordyret. Omvendt kan statsstøtte gøre det muligt for eksisterende landmænd at fortsætte produktionen, hvilket ikke nødvendigvis ville være muligt med en regulering båret udelukkende af krav og afgifter. Derfor undersøger denne analyse omfanget af statsstøtte i den nye politiske aftale om implementering af den grønne trepartsaftale.

Landbruget modtog 11,9 mia. kr. i statsstøtte i 2022

I 2022 modtog landbruget statsstøtte for i alt 11,9 mia. kr. ifølge Finansministeriets beregninger.¹ Det dækker over 8,3 mia. kr. i direkte støtte, hvoraf ca. 6 mia. kr. kommer fra EU's landbrugsstøtte (CAP).² Hertil kom knap 3,6 mia. kr. i indirekte støtte, som dækker over forskellige former for afgiftsfritagelser og skattebegunstigelser. I den efterfølgende beregning er det lagt til grund, at denne støtte fastholdes nominelt, svarende til en real mindre-regulering af den eksisterende støtte. Det trækker isoleret set i retning af et mere konservativt skøn.

Vi opdeler nye udgifter i statsstøtte og ikke-statsstøtte

Den grønne trepartsaftale³ indeholder en lang række udgiftsdrivende tiltag, hvoraf en stor del kan karakteriseres som statsstøtte. Det gælder de tiltag, hvor landbruget betales for at ændre deres produktionspraksis, mens udgifter til fx statslig administration ikke regnes med. Opdelingen af de udgiftsdrivende tiltag i statsstøtte og ikke-statsstøtte fremgår af tabel 1.

¹ <https://www.ft.dk/samling/2022/almindel/fiu/spm/229/svar/1986830/2763103.pdf>

² <https://www.eu.dk/da/faq/alle-faqs/hvor-meget-udbetales-der-i-landbrugsstoette>

³ Aftale om Implementering af et Grønt Danmark: https://mgtp.dk/media/iinpdy3w/aftale_om_implementation_af_et_groent_danmark_endelig.pdf

Tabel 1 Udgiftsdrivende tiltag i Aftale om Implementering af et Grønt Danmark

Initiativ	Udgifter i 2030 ---- Mio. kr. ----
Statsstøtte	
Privat skovrejsning	875
Statslig skovrejsning	116
Udtagning af kulstofrig lavbundsjord	500
Ramme til kvælstofreducerende tiltag	1.935
Reduceret gødningsanvendelse	71
Lagring af biokul (pyrolyse)	586
Fodertilsætningsstoffer	52
Tilbageførsel af afgiftsprovener, husdyr	370
Reserve til afløftning af grisesektorens produktionsafgifter	25
Gebyrafløftning af slagterier	45
Støtteordning til unge landbrugere	0
Plantefonden	75
Fremme af plantebaserede fødevarer	0
Ramme til økologisk landbrug	0
Ikke-statsstøtte	
Styrket lokal omlægningsindsats	47
Lokale indsatser	0
Opkvalificering af beskæftigede i landbrug og følgeerhverv	25
Naturnationalparker	131
Nye kystvandråd	0
Udtagningskonsulenter	0
Marin genopretning	16
Ramme til statslig administration	180

Anm.: Egen opdeling i statsstøtte og ikke statsstøtte.

Kilde: Aftale om Implementering af et Grønt Danmark

Den grønne trepart giver yderligere 4,7 mia. i statsstøtte

Statsstøtten i den grønne trepartsaftale løber op i knap 4,7 mia. kr. i 2030. Fratrækkes den del, der finansieres inden for den eksisterende EU-støtte, ender den grønne trepartsaftale med at tilføre 4,5 mia. kr. i ny statsstøtte, jf. tabel 2. Det svarer til en stigning på 38 pct. ift. den eksisterende støtte. Alt i alt ender landbruget med at modtage 16,4 mia. kr. i 2030, under antagelsen om, at den eksisterende støtte fastholdes nominelt.

En del af støtten går til ændringer i produktionen

Det er en betydelig stigning i mængden af statsstøtte, særligt set i lyset af, at landbruget i forvejen er det klart mest subsidierede erhverv i Danmark.⁴ Det hører dog også med, at hovedparten af støtten i den grønne trepart er betaling for, at landbruget ændrer produktionen fx ved at tage jord ud af drift eller omlægge fra landbrugsproduktion til skovdrift. Der vil altså i de fleste tilfælde ikke være tale om penge, som den enkelte landmand kan beholde til sig selv. Der er dog alligevel tale om statsstøtte, idet staten betaler landbruget for at nedsætte dets forurening, i stedet for at landbruget selv finansierer omstillingen.

⁴ <https://www.statistikbanken.dk/20183>

Tabel 2 Samlet fremadrettet statsstøtte til landbruget

	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
	----- Mio. kr. -----								
Direkte tilskud	8.296	8.296	8.296	8.296	8.296	8.296	8.296	8.296	8.296
Indirekte støtte	3.568	3.568	3.568	3.568	3.568	3.568	3.568	3.568	3.568
Grøn trepart (ekskl. kvælstof og lavbund)	0	0	138	1.005	1.035	1.135	1.561	1.815	2.215
Grøn trepart (inkl. kvælstof og lavbund)	0	0	1.480	4.304	5.581	5.707	5.023	4.393	4.650
Heraf finansieret indenfor eksisterende støtte	0	0	400	507	901	901	756	307	123
I alt (ekskl. kvælstof og lavbund)	11.864	11.864	11.602	12.362	11.998	12.098	12.669	13.372	13.956
I alt (inkl. kvælstof og lavbund)	11.864	11.864	12.944	15.661	16.544	16.670	16.131	15.950	16.391

Anm.: Den direkte støtte er opgjort i 2022 og antages at være fastholdt nominelt.

Kilde: FIU 229, Aftale om Implementering af et Grønt Danmark og egne beregninger.